

THE EVERYDAY PRACTICES OF SCHOLARSHIP

Representations of gender studies as research field and discipline in *KVT/TGV* 1980–2017

HELENA WAHLSTRÖM HENRIKSSON AND ANNIKA OLSSON

Keywords

Gender research, Gender studies, *KVT/TGV*, representation, place

Summary

Academic articles and thereby journals have become more and more important in the everyday life of Academia. Even though the contents of an academic journal depend on numerous factors, an analysis of the archive of a journal can tell us something important about a research field, and/or a discipline. This article analyzes how gender research and “gender studies” [genusvetenskap] is represented in and by a central scholarly journal in the Nordic region: *Kvinnovetenskaplig tidskrift* (*KVT*, 1980–2006), later *Tidskrift för genusvetenskap* (*TGV*, 2007–). By drawing on theories of representation (Stuart Hall, Gayatri Spivak) the article investigates and analyzes what the almost 700 published articles are about and whom they represent in terms of disciplines and universities, but also how representation and place are related. Based on a content analysis and conversations with previous editors, the study demonstrates that the “what” of representation in *KVT/TGV* depends largely on the “where” and the “who”. While not unique to gender studies these are material aspects of scholarship that needs to be further acknowledged. Findings also include some important shifts and continuities. The representation in *KVT/TGV* are increasingly focused on Sweden, on the academy as such, and on gender studies as a discipline (genusvetenskap), while the presence of “women” “sex” [køn] and “feminism” remain strong throughout the period.

Vilken bild av genusvetenskap och genusforskning framförs i *Tidskrift för genusvetenskap* – tidigare *Kvinnovetenskaplig tidskrift*? Genom att utgå från frågor om vem som talar, varifrån och om vad, undersöker författarna i artikeln hur *TGV*:s nästan fyrtioåriga utgivning definierat genusforskningens fält.

I VETENSKAPANDETS VARDAGSRUM

Representationer av genusforskning och genusvetenskap i *KVT/TGV* 1980–2017

HELENA WAHLSTRÖM HENRIKSSON OCH ANNIKA OLSSON

Denna studie undersöker *Kvinnovetenskaplig tidskrift/Tidskrift för genusvetenskap* och vad som publicerats där genom nära fyra årtionden. Vilken bild – eller vilka bilder – av forskningsfältet genusforskning och den vetenskapliga disciplinen genusvetenskap är det som framkallas genom denna tidskrift? Vilket är forskningens ”objekt”, det vill säga vad handlar det om i *KVT/TGV*? Vilka discipliner och akademiska hemvister finns företrädda i tidskriften, det vill säga vem talar, och varifrån?

Vetenskapliga tidskrifter har sedan 1700-talet varit centrala för vetenskaplig kommunikation, men under de senaste femtio åren har vetenskapliga artiklar, och därmed tidskrifter, blivit allt viktigare. Inspirerade av Cynthia Enloes begrepp ”the curious feminist” (Enloe 2004) vill vi därför som nyfikna feministerna ta oss an den centrala plats som *KVT/TGV* utgör i den svenska genusforskningens vardag och ställa grundläggande frågor kring vem och vad som representeras där. Vi ser det som ett sätt att ta vår egen kunskapssyn på allvar (Enloe 2004: 18), men motiveras även av pågående mediedebatter både i Sverige och internationellt om vad genusforskning och genusvetenskap är och gör, där vrångbilder av forskningens och utbildningens inriktning och syfte snarare är regel än undantag (se t.ex. Kováts och Pöim 2015).

För att undersöka tidskriftens representation av genusforskningsfältet har vi valt att fokusera på två stråk. Det ena handlar om innehåll. Vilka temanum-

mer ges ut? Vad undersöker artiklarna? Det andra handlar om plats i betydelsen akademisk tillhörighet: Vilka discipliner, institutioner och universitet är representerade i tidskriften? För att kunna föra ett resonemang kring dessa problem – vad tidskriften talar om, vem som talar och varifrån – gör vi en genomgång av vad författaren Tove Jansson kallar ”sakliga ting”: författare, redaktörer, rubriker på artiklar och temanummer; vi räknar ord, personer och platser.

Vi som genomfört studien tillhör en generation genusforskare födda på 1960-talet; vi är en del av det vi undersöker och representerar också själva specifika platser och praktiker. Som humaniorastuderer vid Uppsala universitet i slutet av 1980-talet och som doktorander i amerikansk respektive allmän litteraturvetenskap vid samma lärosäte under 1990-talet förde vi samtal om vad, vem och varför. Under 2000-talet har det samtalet förgrenats och fördjupats genom vår verksamhet som lärare och forskare i genusvetenskap vid Uppsala och Stockholms universitet, och även i det arbete vi utfört utanför akademien. Följaktligen har vi professionella, sociala och emotionella erfarenheter av och investeringar i fältet. De frågor som artikeln behandlar är för oss ett slags vetenskapens vardagsfrågor som vi som forskare och universitetslärare, studierektorer och prefekter ständigt hanterar: Hur ser fältet ut och hur förhåller vi oss till det när vi planerar kurser, skriver artiklar, examine-rar studenter, antar doktorander, bedömer forskning, utlyser tjänster? Vad är genusforskning och vad är genusvetenskap? Är

det samma sak eller delar av samma sak? Vi hoppas att denna artikel kan utgöra ett bidrag till den fortlöpande diskussionen kring dessa frågor som förs – bland annat – i klassrum, lunchrum och vetenskapliga tidskrifter.

Plats och representation

I vår analys är plats och representation centrala teoretiska och analytiska begrepp. Plats har allt mer kommit att bli en nyckel-term i 2000-talets tvärvetenskapliga forskning, vilket också innebär att det används på en mängd olika vis och ges skilda betydelser. Geografen Tim Cresswell tar hjälp av den politiske teoretikern John Agnew för att formulera tre centrala beståndsdelar i förståelsen av plats: *location*, *locale* och *sense of place* (Cresswell 2015: 12). Dessa beståndsdelar synliggör att plats har att göra med geografi samt är något materialiserat och konkret, men även består av icke-materiella diskurser och erfarenheter. Dessutom understryker Cresswell att plats är centralt för vår förståelse av världen och oss själva, vår ontologi och epistemologi (Cresswell 2015: 18), vilket kan relateras till Doreen Masseys diskussion om den betydelse plats har i sociala relationer, identitetsskapande och positioneringar av olika slag (Massey 1994).

För oss har 2000-talets diskussioner om plats en central förhistoria i den feministiska vetenskapsteoretiska diskussionen kring *situering*, vilken synliggjort och problematiserat relationen mellan just plats i olika former och kunskapsproduktion. Ett genusforskningens *modus vivendi* är ju just epistemologi med plats som en

central faktor, med klassiska feministiska titlar som Chandra Mohantys "Under Western Eyes" (1984), Sandra Hardings *The Science Question in Feminism* (1986), Donna Haraways "Situated knowledges" (1988), Elisabeth Kamarch Minnichs *Transforming knowledge* (1990), Gayatri Chakravorty Spivaks *A Critique of Postcolonial Reason* (1999) och Raewyn Connells *Southern Theory* (2007), vilka går i dialog med verk som Thomas Kuhns *The Structure of Scientific Revolutions* (1962), Michel Foucaults *L'archéologie du savoir* (1969) och *L'ordre du discours* (1971), Bruno Latours *Laboratory Life* (1979) och Pierre Bourdieus *Homo Academicus* (1984). De "politics and epistemologies of location" som Haraway argumenterar för som det epistemologiska varat för den akademiska feminismen är med andra ord en pågående, utforskande diskussion (Haraway 1988).

I titlarna ovan analyseras och teoretiseras plats i olika (relaterade) betydelse: plats som kropp, språk, kultur, kunskap, text, disciplin, institution, stad, land, geopolitik, biopolitik, historia, nutid och framtid; ofta undersöks också relationer mellan plats och makt. De platser vi talar om i denna artikel är de geografiska och institutionella placeringarna för redaktionen, de geografiska platser artiklarna är knutna till och talar från genom de skribenter som författat artiklarna samt de discipliner som representeras av skribenter och redaktörer. Dessutom tänker vi oss de konkreta publikationerna, temanumren och artiklarna i termer av platser där genusforskningen och genusvetenskapen materialiseras och representeras.

Liksom plats är begreppet representation mångtydigt och används både i vardagliga sammanhang och inom vetenskapliga teorier. Denna mångtydighet är en utmaning, men också en nödvändig utgångspunkt för forskare som Stuart Hall (Hall 1997) och Gayatri Chakravorty Spivak (Spivak 2010) i vars tradition vi verkar. De tar fasta på att representation bygger på en analytisk och lexikal dubbelhet: att representera någon eller något kan betyda att företräda någon eller något (i politisk eller symbolisk bemärkelse) likaväl som att avbilda någon eller något. De understryker också att det meningsskapande som sker genom representationer ständigt påverkas av dessa båda bemärkelser eller nivåer, och alltid är relaterat till makt. Den som representerar någon i politisk betydelse blir samtidigt en "bild" av denna position, liksom konkreta bilder kan påverka vem som kan komma att väljas som representant för något (Hall 1997; Spivak 2010). Att undersöka vem och vad som framträder i tidskriften *KVT/TGV* är följaktligen intressant eftersom dessa representationer, i såväl konkret som symbolisk bemärkelse, skapar en bild av vad genusforskning och genusvetenskap är, och vem eller vad som kan representera dem.

Trots att vår analys omfattar alla årgångar och en ansevärd mängd artiklar är det självklart så att inte all (svensk) genusforskning syns i *KVT/TGV*, vilket också innebär att den bild av genusforskning och genusvetenskap som framträder i tidskriften är begränsad. Inte alla som skulle beteckna sin forskning som genusforskning, eller sig själva som genus-

forskare eller genusvetare, publicerar sig i tidskriften. Men många forskare publicerar sig där, ganska många gör det återkommande, och de ämnen, teman och frågor som tas upp skapar en bild av fältet. De intressanta frågorna varför inte alla genusforskare eller genusvetare i Sverige publicerar sig i tidskriften, och tidskriftens övergripande betydelse för genusforskning och genusvetenskap i Sverige ligger utanför denna artikels fokus.

Material, metod och tidigare forskning

Vi har valt att undersöka *KVT/TGV*, den äldsta vetenskapliga tidskriften för genusforskning i Norden. När *KVT* startades i Lund 1980 var det övergripande syftet att skapa ett forum för kvinnoforskning, en plats för samling, kunskapsspridning och debatt; eftersom kurser startades runtom i landet men kurslitteratur på svenska saknades såg tidskriften också en viktig uppgift i att kunna fungera som läromedel. En tidskriftsförening bildades, med ansvar för tidskriftens utgivning och riktning, medan det konkreta arbetet utfördes – inledningsvis ideellt – av konsekutiva redaktioner enligt ett rotationsschema mellan olika platser där genusforskare var verksamma. I dagsläget fortsätter redaktionerna att flytta vart fjärde år. *TGV* är nu knuten till och ekonomiskt beroende av genusvetenskapliga institutioner, men stöds också sedan många år av Vetenskapsrådet och Nationella sekretariatet för genusforskning. Tidskriften har gått från att arbeta redaktörsstyrt till att i dag arbeta med mer öppna ”calls” och ett vedertaget

peer-review system. Här har *KVT/TGV* genomgått samma förändring som de allra flesta vetenskapliga tidskrifter; till skillnad från många andra tidskrifter, inte minst internationella, är den dock inte (än) kopplad till ett kommersiellt förlag.

Vår analys omfattar samtliga nummer av tidskriften *KVT/TGV* 1980–2017 som fanns tillgängliga när studien genomfördes. Det rör sig om 37 årgångar och ett nummer (38:1). I genomsnitt har fyra nummer per år publicerats, som regel med ett dubbelnummer per år; totalt rör det sig om 124 nummer. Antalet artiklar per nummer är oftast 4–5, men varierar mellan 3 och 14; det totala antalet artiklar som analyserats är 675. Analysen grundar sig på rubriksättning och utgår från betydelsebärande ord i rubriker på temanummer och artiklar. Att undersöka rubriker är inte detsamma som att undersöka hela artikeltexter, men vi menar att rubriksättningen ändå säger något ifråga om inriktningar och fokus för forskningen. Analysen är också baserad på de presentationer av författare och redaktioner som finns i tidskriften. Alla de som medverkat med en vetenskaplig artikel har sorterats in efter den disciplinära tillhörighet som angetts i den publicerade författarpresentationen. Mot bakgrund av att denna presentation varierar och att samma disciplin kan uppträda under flera olika namn är det omöjligt att ange exakta siffror, men ändå möjligt att framkalla en översiktlig bild.

För att fördjupa förståelsen av vilka praktiker som haft betydelse för vad som publicerats i tidskriften och hur redaktionerna tagit form och arbetat har vi också

samtalat med redaktörer och ansvariga utgivare från sju av tidskriftens totalt tio redaktioner. Dessa samtal har fokuserat två frågor: hur arbetade redaktionen med temanummer och artiklar (vem initierade teman, på vilka grunder, hur genererades artiklar), och vilken betydelse hade vetenskapliga discipliner (i relation till de artiklar som publicerades och i relation till redaktionens sammansättning)? Eftersom syftet har varit att dels få konkreta svar på frågor som uppkommit under genomläsningen, dels få en fördjupad inblick i centrala processer – inte att jämföra redaktioner med varandra – fyller samtalen en kompletterande, validerande och ibland också problematiserande funktion. Vi har därför valt att låta rösterna vara anonyma.

Vår artikel ingår i genren metastudier inom feministisk forskning. Internationellt är forskningen omfattande (se till exempel Wiegman 1999, 2001, 2002; Griffin 2006; Hemmings 2011), och även inom den svenska kontexten växer denna forskningsgren under 2000-talet. Ulla Manns har kanske mest ingående undersökt hur fältet formerat sig, med fokus på vilka och vad som inkluderats/exkluderats i rörelser, teorier och studier (Manns 2000; 2008; 2009; 2012; 2014; 2016). Med Ulrika Dahl och Marianne Liljeström har Manns i *The Geopolitics of Nordic and Russian Gender Research 1975–2005* (Dahl med flera 2016) granskat just vilken betydelse geografisk plats har i och för genusforskning, och hur olika typer av förgivettaganden om det ”nordiska” och det ”östeuropeiska” får genomslag (jämför Rosenbeck 1998). Bilden av den svenska genusforskningen/

genusvetenskapen i relation till tid och rum har studerats av Claudia Lindén (Lindén 2012), och det finns också svenska avhandlingar som tagit sig an fältet: Jacob Winther Forsbäck med fokus på Forum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning (2017), Daniel Nyström i en historiografisk studie av arbetarhistoria och kvinnohistoria med fokus på perioden innan 1965 (Nyström 2015), och Mia Liinason i en analys av den svenska genusvetenskapens institutionalisering (Liinason 2011). Genusforskningen i Sverige har också behandlats i rapporter som studerat hur genus används i ansökningar, var genusforskning bedrivs, kollegial bedömning, med mera (Ganetz 2005; Olsson 2007; Gemzöe 2010). Andra viktiga bidrag som *Föregångarna* (Niskanen och Florin 2010) har belyst kvinnliga akademiker som också är genusforskare, och som varit med om att bygga upp genusvetenskapen.

KVT/TGV specifikt har tidigare analyserats dels i artiklar som ingått i temanummer där redaktionerna blickat bakåt (exempelvis *KVT* 10:3-4; *TGV* 33:3), dels i artiklar som satt fokus på hur genusbegreppet figurerar i tidskriften (Åsberg 1998), hur dess teoretiska terräng ser ut (Fjelkestam 2005), och hur det skrivits om sex i tidskriften (Widegren 2005). Tidigare redaktörer har också i ”Från *KVT* till *TGV*” (2014) kommenterat sina vägval och tidskriftens roll och riktning.

Återkommande i de studier som fokuserat det svenska landskapet, liksom i vår undersökning, är frågan om vad genusforskning eller genusvetenskap är eller skall vara, vem som blir inkluderad

eller exkluderad genom den kanon eller praxis som upprättats och vad detta har för betydelse för vår kunskapsproduktion, de lärare och forskare som är verksamma

Återkommande (...) är frågan om vad genusforskning eller genusvetenskap är eller skall vara, vem som blir inkluderad eller exkluderad genom den kanon eller praxis som upprättats.

inom fältet och de samhällen vi lever i. I det följande analyserar vi tidskriften *KVT:s/TGV:s* vad, vem och varifrån och för en diskussion om kopplingar mellan representation och plats.

Vad handlar det om?

Vetenskapens objekt – alltså vad forskarna/forskningen ägnar sig åt att undersöka – är en väsentlig aspekt av ett forskningsfält och en vetenskaplig disciplin (Gerholm och Gerholm 1992). Som tidigare forskning visat sker flera viktiga rörelser inom genusforskningen under den period vi studerar. Genusforskningen blir alltmer etablerad, professionaliserad och institutionaliserad inom ramen för den svenska akademien, inte minst genom etableringen av den vetenskapliga disciplinen genusvetenskap (Liinasson 2011; Dahl med flera 2016). Frågan är om detta blir synligt i tidskriften. Här följer en genomgång där vi dels ger en övergripande översikt

över vad som lyfts fram i *KVT:s/TGV:s* utgivning från 1980-tal till 2010-tal, dels analyserar och diskuterar förekomsten av vissa teman och områden. Vilken bild framkallas av genusforskning och genusvetenskap genom *KVT/TGV*? Hur framstår forskningens ”objekt”, det vill säga vad handlar det om?

KVT/TGV har huvudsakligen utkommit som temanummer, som överlag är strikt fokuserade, medan de mer sällan också innehåller icke-tematiska artiklar. ”Mosaiknummer” (nummer utan specifik tema) förekommer 1985 och 1987, och blir vanligare efter tidskriftens namnbyte 2007 (2007; 2010; 2012, 2015 (två nummer), 2016); åtta sådana nummer har utkommit (av totalt 124). De redaktörer som gett ut mosaiknummer menar att dessa är centrala för att göra tidskriften inkluderande och öppen för all genusforskning, men eftersom temanummer har gästredaktör uppfattas dessa även av vissa redaktörer som ett sätt att få arbetstiden att räcka till. Det faktum att våra samtal med redaktörer och utgivare visar att en stor majoritet av alla teman och alla artiklar i *KVT/TGV* kommit till på initiativ av redaktörerna (ibland i dialog med redaktionsråd) sätter sökarljuset på relationen mellan representationen i redaktionen och representationen i publikationen. Spontana inskick till *KVT/TGV* med förslag på tema eller färdiga artiklar har varit extremt ovanliga medan artiklar skrivna på direkt förfrågan från redaktörerna varit regeln; öppna calls är något som tillämpats endast under de senaste åren.

Tidskriftens fokus på teman och disci-

pliner vad gäller innehåll kan relateras till två viljeriktningar hos de första redaktionerna, vilket också bekräftats i samtalen med redaktörer: För det första finns det en tydligt markerad vilja hos den första redaktionen att kartlägga hur kvinnoforskningen ser ut, och vilka dess förutsättningar är, inom ramen för befintliga discipliner. För det andra finns också tanken att *KVT* ska kunna fungera som undervisningsmaterial i de kurser i feministiska studier som börjar ta form. Utifrån dessa föresatser fokuserar temanumren under 1980-talet i tur och ordning kvinnoforskning inom medicin, historia, konstvetenskap, litteraturvetenskap, psykologi, naturvetenskap, teknik, statskunskap, nationalekonomi, och teologi. Discipliner inom humaniora och samhällsvetenskap, där genusforskningen startade och sedan dess varit starkt etablerad finns med här (Olsson 2007). Men det gör också områden där genusforskningen inte haft lika lätt att slå igenom: teknik, medicin, naturvetenskap och teologi; dessa akademiska hemvister kommer att återkomma genom utgivningen, till exempel i det första temanumret som har "genus" i rubriken (*Genus och gud* 2003), och i temanummer som *Teknik och vetenskap* (2009) och *Klimat* (2011). Något förvånande har sociologi som disciplin aldrig namngett ett nummer av tidskriften, trots sociologins centrala plats i genusforskningen genom många årtionden. Under 1990-talet ges disciplinära nummer ut avsevärt mer sällan, men de förekommer, och då framför allt från humanioraforskningshåll; det är lingvistik, filosofi, konstvetenskap, litteraturvetenskap, organisationsforskning (ekonomi) och histo-

ria som figurerar som tydliga discipliner som präglar hela nummer av tidskriften. Temanummer byggs också omkring forskning om kulturella representationer i till exempel konst och visuella medier (1981; 1990; 1992; 1993; 2004; 2007; 2013), och inom språk- och litteraturforskning (1984; 1990; 1994; 2008; 2010).

Medan vissa temanummer från starten organiseras utifrån discipliner, belyser andra olika klassiska feministiska forskningsområden. Här finns reproduktion i temanumret *Konsten att göra barn* (1986), familj (*Familj* 1998) och omsorg (*Kvinnors vårdarbete i och utanför hemmet* 1980). Vissa teman kommer igen, som till exempel hälsa/ohälsa (*Kvinnors liv och hälsa* 1989, *Medicinsk vetenskap* 2002), sexualitet (*Lesbiskhet* 1985, *Tal om sex* 2000), juridik och politik (*Kvinnor och rätt* 1991; *Heder och rätt* 2004), och flera av dessa teman överbryggar skiftet från *KVT* till *TGV*, till exempel frågor om välfärd(s-staten) (*Välfärd och ofärd* 1990; *Välfärdsstaten* 2008), jämställdhet (*Jämställdhet – ideologi och politik* 1986; *Jämställdhet* 2011), våld (*Sexuella trakasserier, våld mot kvinnor och prostitution* 2006; *Våld* 2014), utbildning (*Lära och lära ut* 1994; *Pedagogik* 2009), femininitet (*Kvinnliga självbilder och patriarkala strukturer* 1993; *Yta* 2011). Exempelen tydliggör dels kontinuiteter, dels skillnader över tid.

Medan kontinuitet signaleras av återkommande tematik, går det också att se förskjutningar i fokus, samt i hur temanummer organiseras och benämns. Rubriksättningen av temanummer och artiklar är under 1980-talet överlag tydlig och informativ, den är också tydligt

politisk, och använder begrepp som patriarkatet, underordning, ”vi kvinnor” och liknande (se även Fjelkestam 2005), för att under 1990-talet och framför allt 2000-talet vara mindre informativ och mer suggestiv. En kronologisk genomläsning av alla temarubriker börjar i 1980-talets överlag tydliga eller mer stängda *Kvinnors konst och kritiken av den patriarkala konstideologin* (1981) och slutar i 2010-talets överlag otydliga eller mer öppna *Yta* (2011), *Sinnen* (2013), och *Kris* (2014). Detta kan relateras till ett generellt förändrat språkbruk inom det akademiska humanistiska och samhällsvetenskapliga skrivandet under perioden; möjligen också påverkat av poststrukturalistiska synsätt på språk och meningsskapande och feministiska idéer och visioner om att skriva/forska annorlunda (Lykke 2009; Bränström Öhman med flera 2009). Skiftet i språkbruk, liksom den minskade emfasen på discipliner som tema, tycks även markera en allt starkare tvärvetenskaplig tendens, som vissa skulle tolka som postdisciplinär (se Lykke 2009).

Mot bakgrund av den diskussion som fördes om genusforskningen omkring skiftet från feministiska studier/kvinnoforskning till genusvetenskap vid 2000-talets början, delvis präglad av farhågor om fältets avpolitiserings och ett allmänt övergivande av kvinnor och feminism, är något av det mest slående vid en kronologisk genomläsning av rubrikerna i *KVT/TGV* att kvinnor, kön och feminism har en central och självklar plats under hela perioden 1980–2017. Någon variant av kvinna, kvinnor, eller kvinno- finns med i snart

sagt varje rubrik på artiklar och temanummer under 1980-talet. Begreppsbruket med kvinna/kvinnor tunnar av i rubrikerna för temanumren 1992 för att helt upphöra 1994. Noteras bör dock att medan dessa termer försvinner ur rubrikerna på temanumren, finns de fortsatt kvar i artikelrubrikerna. En sökning på ord i rubriker på temanummer och artiklar visar att det finns stor kontinuitet beträffande förekomsten av termer som kvinnor (88, inräknat variationer med olika konnotationer som tjejer, flickor, tanter), feminism (50), kön (40) och män (36) – och att dessa inte alls försvinner under 2000-talet. Det är ett fynd som går emot en spridd bild av genusforskning som ett fält, och inte minst genusvetenskapen som disciplin, som verksamheter som fjärrat sig från kvinnor/kön/feminism. Feminism är i själva verket en stark del av tidskriftens representation av genusforskning. Under hela utgivningen förekommer temanummer som har feminism i rubriken. *Feministisk kunskaps-teori* (1987), *Att leva emanciperat: feminism i teori och praktik* (1988), *Feministisk teologi* (1989) *Feministisk filosofi* (1990), *Feministisk konstforskning* (1992), *Feministisk litteraturforskning* (1994), *Feministisk ekonomi* (2001), *Feministiskt skrivande* (2008), *Cisnormativitet och feminism* (2016).

Vad gäller det centrala begreppet genus är det inte lika frekvent förekommande. Första förekomsten av genus i en rubrik är i en översatt artikel av Evelyn Fox Keller 1987 (*KVT* 8:2-3) och förekomsten av genus (30) är mindre än förekomsten av kön (än så länge) – i *KVT/TGV* finns uppenbarligen ingen förväntan från redaktioner eller

externa granskare, inte heller från skribenter, att "genus" ska ingå i var och varannan rubrik. Hur ska vi då förstå detta? Kan det tyda på att en tidskrift för genusforskning och/eller genusvetenskap så att säga tar objektet för givet? Eller tyder det på att genus inte är ett nyckelbegrepp i de flesta av de studier som publiceras? Nina Lykke föreslår till och med (i *TGV* 37:3-4) att ett nytt bruk av termen "genus*" skulle kunna markera att "genusvetenskap" över huvud taget inte behöver handla om genus. Detta befästs dock inte av artiklarna i *TGV*, där vi kan se i vår analys att genus är inbäddat i artikeltexterna (förekomsten totalt är 407 vid fulltextsökning; att jämföra med 500 för kön).

Återkommande teman skapar alltså viss kontinuitet i tidskriften, men bidrar också till att befästa vissa områden som centrala inom fältet. Utöver de som nämnts ovan handlar det om *Mansforskning/Män och manligheter* som har haft tre separata temanummer (1992; 1993; 2004); klass har ett temanummer 1992 (*Kön och klass*), och igen 2008 (*Klass*); tema *Sexualitet, makt och orätt* (1981) följs småningom av tema *Sexuella trakasserier, våld mot kvinnor och prostitution* (2006) och tema *Våld* (2014). Återkommande är också temanummer som vill ta helhetsgrepp på fältet: från tema *Kvinnoforskning* (1980) – då ett helhetsgrepp *kanske* var möjligt att tänka och försöka ta – till tema *90-talets kvinnoforskning – problem och utmaningar* (1989), och 2000-talets teman *Utveckling, förnyelse, förändring* (2006), *Oldies Goldies* (2012) och *Genusvetenskapliga gränser* (2014). Men dessa återkommande teman kommer

i omstöpt form, och sida vid sida med det som uppfattas som nytt och tidstypiskt; vi kan med Lindén tala om samtidigheter och ambivalenser (Lindén 2012), snarare än om linearitet och tydliga brott. En sådan samtidighet är den påfallande bredden hos tidskriftens teman å ena sidan, och å andra sidan det påfallande fokus tidskriften har på akademien som sådan.

Bredden är över huvud taget mycket stor vad temanumren beträffar (jämför Manns 2016: 65) och omfattar under 2000-talet till exempel jämställdhet, kropp, organisation, könsskillnad, offentlighet, flickforskning, minne, idrott, kärlek, cis-normativitet, välfärdsstaten, byggd miljö, och pedagogik. Det vanligast återkommande temat sett till såväl temanummer som artiklar är Akademien: akademiens organisation och maktordningar, och särskilda problem för kvinnor, feminism, eller genusforskning i akademien diskuteras i artiklar under snart sagt alla utgivningsår; hela temanummer med fokus på akademien utkommer bland annat 2001, 2003, 2012 och 2014. Vår artikel bidrar ju för övrigt till samma tendens, det vill säga att fältet riktar sökarljuset mot sig självt. Även om akademien belyses från tidskriftens start, har fokus på akademien som sådan blivit starkare med åren, vilket bland annat blir tydligt vid en analys av tidskriftens representationer av arbete.

I vår genomgång framstår arbete som ett centralt och återkommande temaområde. Arbete representeras genom olika yrkestitlar, men också med termer som omsorgsarbete, yrkeskvinna, profession, kvinnoarbetare, anställningsintervju. Att

arbete är ett flitigt representerat område har sin logik; arbete/arbetsliv är från starten ett stort forskningsfält inom svensk genusforskning. Som Karin Widerberg noterade redan 1987 är en dominerande bild av kvinnor i den nordiska kvinnoforskningen att "[d]e arbetar och de arbetar – som om vi kvinnor levde av och för arbete allena!" (Widerberg 1987; se även Manns 2016: 51).

Utöver arbetets centralitet generellt ser vi två intressanta tendenser beträffande vad som avhandlas på detta område. Den ena har att göra med hur temanummer rubriceras; den andra har att göra med upptagenheten av det egna arbetet och den egna arbetsplatsen. Temanummer har rubriker som *Kvinnoarbete och teknologisk utveckling* (1981), *Läroprocessen i det fördolda – kvinnoarbete och socialisation* (1982), *Kvinnor som företagare* (1988), *Journalistikens kön* (2003) och *Arbete* (2017). Vi kan notera att medan sammansättningar med "kvinno-" och "kön" är ofta förekommande, finns ett ytterst fåtal rubriker (2) som kombinerar arbete med "genus", vilket alltså är samstämmigt med dessa termers förekomst överlag.

Vad gäller yrkeskategorier/typ av arbete, förekommer under 1980-talet artiklar om forskare, företagare, skogsarbetare, prostituerade, det handlar också om vårdarbete i och utanför hemmet, kvinnors arbete och teknologisk utveckling, könsdiskriminering på arbetsmarknaden och en artikel om att göra karriär som "graviditris" det vill säga föderska. Under 1990-talet finns artiklar om forskare, professorer, lärare, lantbrukare, företagsledare, skådespelare, författare, fotografer, samt om omsorgsar-

bete och medborgarlön, och arbete inom tjänstesektor, inte minst så kallade "hushållsnära tjänster". Under 2000-talet är de yrken som nämns forskare, ekonom, journalist/reporter, regissör, konstnär, soldat, prostituerad och "lapplisa"; dessutom finns en artikel av Chandra Mohanty om "kvinnoarbetare". 2010-talet har ännu inte fullbordats, men utgör ett trendbrott i och med att arbete blir ett sällsynt tema och nu mycket sällan figurerar i artikelrubriker eller temanummerrubriker. Fram till och med 2016 var de enda förekommande arbetena under 2010-talet forskare/akademiker (3), kulturarbetare (2) och prostituerad (1). 2017 utkommer dock temanumret *Arbete*; här tillkommer yrkeskategorin gruvarbetare; i övrigt handlar det om könade definitioner av arbete, timanställningar, om sjukskrivningar, jämställdhet, och känslor arbete på jobbet. Vi ser alltså att arbete är ett temaområde med kontinuitet, medan tidstypiska forskningsfokus som emotioner samt prekära anställningsförhållanden och ohälsa markerar dessa nyutgivna artiklar som produkter av 2010-talet. Vi vill förtydliga att det är vi som hänför kategorin prostituerade till arbete i vår genomgång; denna koppling görs inte i *KVT/ITGV*, där prostitution/prostituerade konsekvent avhandlas tematiskt kopplat till våld. Med andra ord fungerar organisation i teman också "disciplinerande"; i fallet prostitution avspeglar tematiseringen i *KVT/ITGV* ett förhållningssätt till prostitution som våld och exploatering snarare än arbete – inte både-och – som beskrivits som kännetecknande för den svenska genusforskningen (Dodillet 2009).

Trots problematiseringar av dikotomin produktion/reproduktion, och av definitioner av arbete i flera publicerade artiklar i *KVT/TGV*, har tidskriften huvudsakligen fokuserat arbete i den konventionella bemärkelsen lönearbete. Arbete som berör reproduktion och som ryms inom uttryck som oavlönat hemarbete/omsorgsarbete, är ytterst sparsmakat representerat i *KVT* och *TGV*. Barnalstring har totalt åtta artiklar genom alla årgångar, huvudsakligen i temanumret *Konsten att göra barn* (1986). Den enda artikeln som kommer i närheten av området sedan millennieskiftet handlar om förlossningssimulatorer (2009). Abort är ämnet i en artikel (2013). Moderskap förekommer sällan i tidskriften. Under 1980-talet avhandlas mor–dotter relationer i två artiklar, en med fokus på 1880-talets Göteborg, den andra med fokus på skandinaviska folksagor. 1995 har *KVT* sitt hittills enda temanummer om *Moderskap*, i övrigt finns under detta årtionde en artikel om ensamstående mödrars utsatta sociala situation. En artikel vardera om barnlöshet och barnfrihet förekommer (7:4; 31:3). Temanumren *Kvinnors liv och hälsa* (1989) *Kropp och kvinnlighet* (1991) och *Kropp* (2006), berör inte vare sig föräldraskap eller reproduktion.

Den svenska genusforskningens och genusvetenskapens fokus på Sverige, vithet och heteronormativitet är frågor som tidigare diskuterats och kritiserats (se till exempel de los Reyes med flera 2002; Dahl med flera 2016). Vår analys underbygger denna kritik. Vi kan konstatera att det överlag publicerats mycket lite i *KVT/TGV* om etnicitet/migration/globalisering/post-

koloniala perspektiv, att många artiklar som förekommer inom dessa områden är översatta (till exempel av Essed, Yuval-Davis, Mohanty), samt att ifråga om forskningsobjekt står Sverige i centrum för den forskning som publiceras. Under 1980-talet finns ett nummer om *Tredje världen* (1988); på 1990-talet representeras internationella utblickar och postkoloniala perspektiv av *Kvinnor och etnicitet* (1991), *Europa* (1994) och *Arabvärlden* (1997) och under 2000-talet hittills av *Andras andra* (2002), *Intersektionalitet* (2005), och *Vithet* (2010). Inte heller är hbtqi väl representerat i tidskriften. Genom samtliga årgångar har en artikel vardera homo- eller bisexualitet i rubriken, lesbiskhet och queer är likaledes sällsynta. Ordet queer förekommer första gången i rubriksättning 1998, och totalt endast fem gånger. Transfrågor behandlas i numret om cisnormativitet 2016, innan dess i en artikel (2010). (Jämför ”Från *KVT* till *TGV*” 2014; Manns 2016.)

I denna sektion har vi undersökt hur tidskriftens ”objekt”, dess ”vad?” bidrar till en viss representation av genusforskning och genusvetenskap, och vi har diskuterat artiklar, temanummer och mosaiknummer som platser där en bild av forskningsfältet och disciplinen tar form. Vad vi också kan konstatera är att de fall av relativ närvaro eller frånvaro av teman och forskningsinriktningar som vi noterat beror på hur *KVT/TGV* varit utformad och har verkat, och den bild tidskriften givit av sig själv som genusvetenskapligt forum, men exakt hur dessa samband ser ut har vi inte kunnat undersöka. Här behövs det ytterligare forskning som också

studerar relaterade faktorer som enskilda forskares publiceringsstrategier och tillgång till publiceringsfora. Varje nedslag i valda teman bottnar också i vad vi ser och inte ser, vilket i sin tur har sin grund såväl i vad tidigare forskning uppmärksammat, som i våra egna forskningsintressen.

Inledningsvis talade vi om disciplinbaserade temanummer; vi återkommer nu till frågor om disciplinens betydelse, men också till geografisk plats, i en analys av tidskriftens ”var” och ”varifrån”.

Vem talar och varifrån?

Frågan om vem som talar och varifrån är också viktig att undersöka i relation till plats i form av geografi/institution och disciplin, vilka vi ser som centrala aspekter av situerad vetenskap och kunskap. Genomgången av materialet och samtalen med redaktörer och ansvariga utgivare visar också att plats har stor betydelse i *KVT/TGV* och att plats kan relateras till just lärosäte och geografi men också till plats i betydelsen disciplin, vetenskapsgren, fackområde. Den intressanta frågan vem som talar i betydelsen vilka enskilda forskare som tar plats har vi inte haft möjlighet att undersöka i denna artikel.

Vad gäller representationen av platser de publicerade författarna är verksamma vid visar analysen att ett 30-tal svenska universitet och högskolor förekommer i tidskriften under perioden. Här framträder *KVT/TGV* som en mötesplats för den svenska genusforskningen och genusvetenskapen. Den som läser *KVT/TGV* får en bild av att genusforskning pågår i princip vid vartenda lärosäte runt om i landet,

vilket också Olssons genomgång 2007 visade (Olsson 2007).

Vår analys visar att de största och äldsta universiteten är de som har flest antal artiklar knutna till sig. De tio vanligaste universiteten/högskolorna är: Göteborgs universitet (93), Stockholms universitet (88), Uppsala universitet (73), Umeå universitet (73), Lunds universitet (61), Linköpings universitet (48), Södertörns högskola (28), Malmö högskola (17), Mittuniversitetet (11) samt Örebro universitet (10). Detta resultat korrelerar med Olssons tidigare konstaterande att det finns ett samband mellan storleken på miljöerna och dess synlighet i olika publikationskanaler (Olsson 2007). Men det tyder också på ett samband, även om det inte är direkt och enkelt, mellan redaktionella platser och de platser som är representerade genom de publicerade artiklarna, inte minst mot bakgrund av att en betydande majoritet av alla artiklar under årens lopp varit beställda av redaktionen. De lärosäten som har flest publicerade artiklar är också länkade till de platser där redaktionen haft sitt säte. Det är också tydligt att frekvensen av artiklar från en plats ökar markant, och ofta är dominerande, under de år redaktionen har sitt säte på just den platsen.

Redaktionen, som från början var tänkt att ambulera, har från starten legat på följande platser: Lund (1980–1984), Göteborg (1984–1987), Stockholm (1988–1992), Umeå (1992–1996), Uppsala (1996–1998), Stockholm (1998–2002), Göteborg (2003–2006), Malmö (2007–2009), Linköping (2010–2013), Karlstad/Örebro (2014–2017).

Här är vi åter inne på den betydelse som konkreta, vardagliga och högst materiella aspekter – som var någon har sin arbetsplats eller till vilken institution eller universitet någon är knuten – har i och för vetenskap och kunskap. Även om vi studerar representationen av vetenskaplig kommunikation understryker detta att situering är lika mycket organisering och akademisk politik som teoretiska och metodologiska val. Detta är inte unikt för genusforskning.

Antalet artiklar i *KVT/TGV* i relation till antalet doktorsavhandlingar i GENA (sökning genomförd 2017-07-06; relateras i tabellen till Olsson 2007).

Lärosäte	Artiklar i <i>KVT/TGV</i>	Avhandlingar i GENA
Göteborg	93	282 (2007: 176)
Stockholm	88	297 (2007: 189)
Uppsala	73	259 (2007: 167)
Umeå	73	222 (2007: 116)
Lund	61	226 (2007: 164)
Linköping	48	102 (2007: 42)
Södertörn	28	3
Malmö	17	13 (2007: 1)
Mittuniversitetet	11	6 (2007: 1)
Örebro	11	25 (2007: 18)

Det är också intressant att notera att en stor andel av de forskare som publicerar sig är verksamma vid nordiska universitet. Detta gäller särskilt de 15 första åren då norska, danska och finska forskare är representerade i mycket hög grad, vilket underbygger det tidigare forskning visat (Manns 2006: 38). Norska lärosäten är mest frekvent representerade (50), därefter danska (38) och finska (13). Under 2000-talet blir dock svenska lärosäten dominerande i tidskriften. Det innebär att det är möjligt att påstå att *KVT/TGV* under 2000-talet då internationalisering varit ett ledord i akademien förändrats från en mer nordiskt orienterad mötesplats till en plats som är mer nationellt präglad. Hur detta förhåller sig till de dominerande diskurser kring det angloamerikanska och det nordiska som tidigare forskning synliggjort är en viktig fråga att undersöka vidare (Dahl med flera 2016).

Vad gäller disciplin är *KVT/TGV* en tidskrift som präglas av genusforskningens två ben och genusforskningens historia av att samverka med enskilda aktörer och institutioner utanför akademien. Listan över vetenskapliga discipliner som anges i skribenternas egna presentationer under de drygt 37 år som vi gått igenom är långt över 80. Till denna lista kommer medverkande författare, konstnärer, experter av olika slag eller byråkrater som representerar

olika slags fackområden. Att just denna bild av fältet framträder genom tidskriften är ingen slump, utan går att koppla till den medvetna ambition som funnits hos redaktörer och ansvariga utgivare genom årens lopp och som bekräftas i samtalen. Redaktionerna har arbetat för en publikation som synliggör att genusforskning har en disciplinär bredd, är mångdisciplinär och tvärvetenskaplig (begreppet postdisciplinär har inte nämnts i samtalen).

Våra samtal med olika redaktörer och ansvariga utgivare understryker att disciplinär tillhörighet har haft betydelse både när det handlat om att skapa fungerande redaktioner som kan ge ut en vetenskaplig tidskrift med hög kvalitet, och när det handlat om att sätta ihop nummer, ta fram teman, och hitta skribenter. Även om det går att se skillnader i hur redaktionerna arbetat under årens lopp, och i vilken grad frågan om disciplin diskuterats, är det tydligt att discipliner spelat en viktig roll i *KVT/TGV*. Utan att det formuleras explicit, vare sig i tidskriften eller i samtalen med redaktörer och ansvariga utgivare, knyts disciplin till särskilda kunskaper om hur vetenskap görs, vilken vetenskap som gjorts och vilka forskare som är centrala. Det innebär att det också är möjligt att påstå att disciplin utgör ett viktigt fundament i den kunskapsteori som representeras i och genom tidskriften. Det går också att se att disciplin får betydelse i form av nätverk och konkret organisering, det vill säga inte enbart är en teoretiskt orienterad kunskapsfråga. Avsaknaden av en explicit diskussion kring centrala element i vetenskapens vardag som producerar olika

typer av kunskap och representerar olika typer av människor innebär att det går att tolka *KVT/TGV* som en plats där det, med Connells ord, inte synliggjorts att det akademiskt främmande – kropp, position, retorik, performativitet – präglade praktiken i lika hög grad som det akademiskt grundläggande – systematiskt arbete, reflexion, kritik (Connell 2007).

Dessutom framkommer att några discipliner är mycket väl representerade vad gäller antalet publicerade artiklar under årens lopp: sociologi (90), litteraturvetenskap (76), historia (67) och genusvetenskap (60). Därefter följer statsvetenskap (33), idéhistoria (20), psykologi (19), medie- och kommunikationsvetenskap (17), filosofi (14) och konstvetenskap (14). De discipliner som ända sedan 1960-talet haft forskare verksamma inom fältet och haft en kontinuerlig och rik avhandlingsproduktion: sociologi, litteraturvetenskap och historia (Olsson 2007) har gjort betydande avtryck i *KVT/TGV*. De har också en jämn frekvens med artiklar publicerade under hela perioden tillsammans med enstaka toppar i samband med temanummer. Deras dominans kan därför förklaras av deras etablerade och starka position inom fältet, och är inte relaterad till några få väldigt aktivt publicerande forskare (jämför Ganetz 2005). Men representationen i *KVT/TGV* bidrar också till dessa discipliners starka position. Den relevanta frågan om och i så fall hur detta påverkat genusforskningen i stort kan vi inte besvara i denna artikel. Det är också tydligt att skribenter som explicit knyts till genusvetenskapen (det vill säga som presenterar sig

som genusvetare i författarpresentationen) blir allt vanligare ju närmare vår egen tid vi kommer. Genusvetenskap dyker upp för första gången 1998 (19:3-4), men efter år 2000 är genusvetenskapen den enskilt största representerade disciplinen (57), följt av sociologi (42), litteraturvetenskap (37) och historia (33). Åren efter namnbytet 2007 råder en signifikant dominans av genusvetare bland de som publicerar sig: 48 att jämföra med litteraturvetenskap (27), historia (23) och sociologi (22).

Representationen av discipliner i *KVT/TGV* är alltså tydligt relaterad till de förändringar som fältet genomgår under perioden. När Olsson genomförde sin kartläggning av genusforskning i Sverige 2007 fanns inte ämnet genusvetenskap registrerat i databasen GENA, endast Tema Genus. Den äldsta avhandlingen från Tema Genus (Linköpings universitet) är från 2005 (Cecilia Åsberg) medan den äldsta genusvetenskapliga avhandlingen i GENA kom år 2009 (Sofia Strid, Örebro universitet). Andelen specialiserade genusforskare sprungna ur och verksamma vid platser betecknade som "genus" ökade både generellt i landet och i *KVT/TGV* samtidigt som genusvetenskapen etablerades som en vetenskaplig disciplin som andra med utbildning på grund-, avancerad- och forskarutbildningsnivå, med doktorander och doktorer, lektorer och professorer.

Det namnbyte av tidskriften som sker i mitten av 2000-talet och som innebär att *KVT* blir *TGV* 2007 är mot denna bakgrund logisk ("Från *KVT* till *TGV*" 2014). Men det är relevant att ställa sig frågan – även om den är omöjlig att besvara – vilken

betydelse det har att den kom att kallas tidskrift för genusvetenskap. Helt klart är att tidskriften i högre grad präglas av disciplinen genusvetenskap sedan tidskriften bytte namn. Även om redaktionen fortfarande består av forskare med olika disciplinär bakgrund och tidskriften fortfarande rymmer artiklar från flera discipliner och på det viset fortfarande representerar en genusforskning som är mångdisciplinär, så går det genom disciplinen genusvetenskaps allt mer ökande och dominerande representation på 2000-talet och efter namnbytet också att fundera över om tidskriften får en allt mer monodisciplinär karaktär.

I förlängningen av detta är en annan intressant fråga om *KVT/TGV* framträder som en gränsvakt eller som en möjliggörande plats för gränsöverskridanden? Beträffande publiceringspraktiker hävdar Tony Bechner att discipliner som är mer lösa och utan tydlig kärna också publicerar sig utanför den "egna" disciplinen/fältet och dessutom släpper in andra och tar del av andras kunskap, medan discipliner/fält som är tajta och med tydliga gränser tenderar att hålla sig inom gränserna och inte vare sig göra utflykter eller släppa in andra på det egna området (Bechner 1989: 37). I relation till det faktum att *KVT/TGV* under alla år har medverkande från en mängd discipliner går det att konstatera att genusforskning i tidskriften framträder som ett fält som är gränsöverskridande och inte ägnar sig åt gränsbevakning. Men samtidigt går det att ställa frågan om den förändring som sker med en allt ökande andel skribenter som betecknar sig som genusvetare också kan tolkas som en för-

ändring där en tydligare kärna framträder, vilket också medför tydligare gränser och ett bevakande av dessa.

Den tidigare redaktören Anita Göransson's olika positioneringar är ett exempel på hur enskilda forskare kan komma fram till helt olika slutsatser angående om det är mest lämpligt att inta en gränsöver-skridande eller gränsbevakande position beroende på var i tid och rum forskaren och genusforskningen befinner sig. När *KVT* firar tioårsjubileum 1989 analyserar Göransson fältets beskaffenhet och konstaterar att genusforskningen både präglats och gynnats av ett dialektiskt förhållande mellan den tvärvetenskapliga och den ämnesspecifika forskningen, men resonerar också kring framtiden och det strategiskt mest lämpliga (Göransson 1989: 4–5). Göransson konstaterar att frågan är grundläggande och att man i Sverige, liksom i övriga Norden, valt den ”dubbla strategin”. Genusforskningen i Sverige ska fortsätta arbeta både för det egna rummet och för fortsatt integration i andra rum, eller ämnen. ”Vi har enats om den dubbla strategin, d v s att så att säga gå på två ben: både särorganisering och integration” (Göransson 1989: 13). När hon drygt tjugo år senare reflekterar över tiden som professor vid Tema Genus, Linköpings universitet, begrundar hon åter frågan och konstaterar, nästan något förvånat: ”Men det visade sig snart att jag bytt från den ena (integrerande) sidan av fältet till den andra (disciplinbyggande)” (Göransson 2010: 212).

Vår analys av representationen i *KVT/TGV* med fokus på vem som talar och

varifrån visar, liksom genomgången av tidskriftens vad, på vikten av att hela tiden diskutera och analysera de feministiska grundfrågorna i relation till vår egen kunskapsproduktion och de platser som utgör centrala arenor i genusforskningens och genusvetenskapens vardag.

Avslutande diskussion

Vad vi har varit intresserade av att analysera och diskutera i denna artikel är vilken bild eller vilka bilder av genusforskning och genusvetenskap som representeras i och genom *KVT/TGV*, och hur representation i både symbolisk och konkret bemärkelse är relaterad till plats. Vi har valt att gå tillbaka till några grundfrågor för feministisk forskning och undersöka dem genom en analys av en för svensk genusforskning central tidskrift. Den bild vi fått fram av vad och vilka som inkluderas eller exkluderas kan relateras till frågan om genusforskningens och genusvetenskapens gränser som lyfts av tidigare studier (Manns 2016: 44; 59; 66; Liinason 2011, Dahl med flera 2016: 175–179). Det vi kunnat konstatera är att *KVT/TGV* gått mot ett allt starkare fokus på artiklar producerade vid svenska (inte nordiska eller internationella) lärosäten, på forskning om själva akademien, och mot en ökad närvaro av disciplinen genusvetenskap. Samtidigt har vi kunnat konstatera att representationen av genusforskning har stor bredd ifråga om discipliner, teman och forskningsområden, och att det finns stor kontinuitet genom årtiondena beträffande fokus på kön och feminism (jämför Lindén 2012). Det vi också har kunnat konstatera

är att frågan om genusforskningens och genusvetenskapens vad och vem/var(ifrån) är tydligt relaterade, bland annat eftersom representationen i tidskriften är tydligt relaterad till representationen i redaktionen och att plats har en central funktion i dessa olika processer. Detta fenomen, att enskilda forskares placering, kompetenser, intressen och nätverk påverkar forskningen och bilden av forskningen behöver, för att tala med Connell, bli akademiskt grundläggande och explicit i all vetenskap, snarare än mystifierat eller osynliggjort (Connell 2007, jämför Rorty 1979; Bechner 1989; Göransson 1989; Gerholm och Gerholm 1992).

Nina Lykkes resonemang kring genusforskningen som postdisciplinär visar på den paradox som forskare lever i och måste hantera. Trots att Lykke i boken *Genusforskning* (2009) kraftfullt argumenterar för att genusforskningen ska vara postdisciplinär och ”hävda sin innovativa kraft gentemot det traditionella monodisciplinära sättet att organisera vetenskaplig kunskap på” (Lykke 2009: 28), har disciplinen en avgörande roll för Lykke och den genusforskning hon själv bedriver. På bokens allra sista sidor diskuterar hon det faktum att hon som genusforskare är djupt präglad av den disciplinära bakgrund och den skolning hon bär med sig, och att detta tar sig uttryck i hur hon arbetar som genusforskare och att det också är den postdisciplinära disciplinens grund: ”Att ’performa’ som postdisciplinär genusforskare bör inte vara liktydigt med att utöva ett gudstrick som består i att förespegla att man behärskar alla möjliga metoder från

alla möjliga ämnesområden. En postdisciplinär forskare [...] måste också noggrant överväga vad hon eller han har i sitt personliga akademiska bagage” (Lykke 2009: 217; jämför Griffin 2006). Det vår studie visar, menar vi, är att det inte enbart handlar om överväganden som berör den enskilde forskaren utan att genusforskningen och genusvetenskapen lika väl som andra fält och discipliner, liksom *KVT/TGV*, ännu mer explicit måste förhålla sig till och synliggöra att vad vi talar om har att göra med vem som talar och varifrån.

Vi har berört redaktioners inverkan på innehållet i tidskriften, men inte det avsevärda och betydelsefulla arbete som konsekutiva redaktioner lagt ner för att få tidskriften att fungera; vi har inte heller belyst de sätt på vilka produktionsvillkoren varierat och bland annat gått från en situation av ideellt redaktionellt arbete med en tidskrift förankrad i en tidskriftsförening och i organisationen för centra/fora för kvinnoforskning i Sverige, till dagens situation där redaktörerna sedan länge är avlönade och verksamma vid genusvetenskapliga enheter vid universiteten, men där finansieringen av tidskriften är allt annat än säker och där tidskriftsföreningen finns men för närvarande inte är aktiv. Därutöver har tidskriften också med åren utvecklats från något som ”inte var någon fjäder i hatten precis” som en tidigare redaktör uttryckte det, till en tidskrift vars professionalisering, specialisering och status har ökat. Under 2000-talet har det enligt redaktörernas utsagor blivit uppenbart att allt fler aktörer (enskilda forskare, institutioner, Nationella sekretariatet för

genusforskning, Sveriges genusforskarförbund) vill ha makt att påverka dess innehåll. Exakt hur detta påverkar representationen har vi dock inte haft möjlighet att fördjupa oss i, liksom vi heller inte undersökt tidskriften i relation till fältet i stort, till andra internationella tidskrifter, eller till de utbildningar som ges. Det är frågor vi fortsätter att hantera och diskutera i genusforskningens vardagsrum. Och, hoppas vi, även i framtida årgångar av *TGV*.

TACK

Ett varmt tack till de ansvariga utgivare och redaktörer som talat med oss och bidragit med sina tankar och minnen. Tack också till de anonyma granskarna, och det högre genusvetenskapliga seminariet vid Stockholms universitet för konstruktiva och värdefulla kommentarer.

Referenser

- Samtal med redaktörer och ansvariga utgivare, augusti 2017.
- Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1:1-27:4 (1980-2006).
- Genusvetenskaplig tidskrift* 28:1-2-38:1 (2007-2017).
- Bechner, Tony (1989) *Academic tribes and territories*. Milton Keynes: Society for Research into Higher Education.
- Bourdieu, Pierre (1984) *Homo Academicus*. Paris: Éditions de Minuit.
- Bränström Öhman, Anneli med flera. (2009) *Genus och det akademiska skrivandets former*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Connell, Raewyn (2007) *Southern theory: the global dynamics of knowledge in social sciences*. Oxford: Polity Press.
- Cresswell, Tim (2015) *Place: an introduction*. Andra upplagan. Chichester: Wiley, Blackwell.
- Dahl, Ulrika med flera (2016) *The geopolitics of Nordic and Russian gender research 1975-2005*. Huddinge: Södertörns högskola.
- de los Reyes, Paulina med flera (red) (2002) *Maktens (o)lika förkländnader: kön, klass och etnicitet i det postkoloniala Sverige: en festskrift till Wuokko Knocke*. Stockholm: Atlas.
- Dodillet, Susanne (2009) *Är sex arbete? Svensk och tysk prostitutionspolitik sedan 1970-talet*. Stockholm: Vertigo.
- Enloe, Cynthia (2004) *The curious feminist: searching for women in a new age of empire*. Berkeley: University of California Press.
- Fjelkestam, Kristina (2005) Med karta och kompass: KVT i den teoretiska terrängen. *KVT* 2005: 4. 66-73.
- Foucault, Michel (1969) *L'Archéologie du savoir*. Paris: Gallimard.
- Foucault, Michel (1971) *L'Ordre du discours*. Paris: Gallimard.
- Från KVT till TGV: Några redaktörer från Lund, Göteborg och Malmö har ordet (2014) Nordenstam, Anna (red). *Nya röster: svenska kvinnotidskrifter under 150 år*. Stockholm: Gidlunds. 199-210.
- Ganetz, Hillevi (2005) *Genusvetenskapliga projektansökningar inom humaniora-samhällsvetenskap*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Gemzöe, Lena (2010) *Kollegial bedömning av vetenskaplig kvalitet - en forskningsöversikt*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Gerholm, Lena och Gerholm, Tomas (1992) *Doktorshatten: en studie av forskarutbildningen inom sex discipliner vid Stockholms universitet*. Stockholm: Carlsson.
- Griffin, Gabriele (2006) "Introduction" *Interdisciplinarity and the Bologna Process: Walk on the Wild Side?* (2006) *NORA* 14(2): 68-72.
- Göransson, Anita (1989) Fältet, strategierna och framtiden. *KVT* (3-4): 4-18.
- Göransson, Anita (2010) Att bygga ett vetenskapligt fält: Förutsättningar och utvecklingslinjer. Niskanen, Kirsti och Florin, Christina (red). *Föregångarna: Kvinnliga professorer om liv, makt och vetenskap*. Stockholm: SNS förlag. 177-213.
- Hall, Stuart (1997) *Representation: Cultural representations and signifying practices*. London: Sage.

- Haraway, Donna (1988) Situated knowledges: the science question in feminism and the privilege of partial perspective. *Feminist Studies* 14(3): 575–599.
- Harding, Sandra (1986) *The science question in feminism*. Ithaca: Cornell University Press.
- Hemmings, Clare (2011) *Why stories matter: the political grammar of feminist theory*. Durham: Duke University Press.
- Kammarch Minnich, Elizabeth (1990) *Transforming knowledge*. Philadelphia: Temple University Press.
- Kováts, Eszter och Pöim, Maari (2015) *Gender as symbolic glue. The position and role of conservative and far right parties in the anti-gender mobilization in Europe*. Budapest: Foundation for European Progressive Studies, with the financial support of the European Parliament and by Friedrich-Ebert-Stiftung Budapest.
- Kuhn, Thomas (1962) *The Structure of Scientific Revolutions*. Chicago: University of Chicago Press.
- Latour, Bruno och Wolgar, Steve (1979) *Laboratory Life*. Beverly Hills: Sage.
- Lindén, Claudia (2012) Ur led är feminismens tid: om tidsmetaforer, otidsenlighet och gengångare i feministisk historieskrivning. *TGV* 33(3): 5–25.
- Liinason, Mia (2011) *Feminism and the academy – exploring the politics of institutionalization in gender studies in Sweden*. Lund: Centre for Gender Studies, Lund University.
- Lykke, Nina (2009) *Genusforskning – en guide till feministisk teori, metodologi och skrift*. Stockholm: Liber.
- Manns, Ulla (2000) Så skriver vi historia: den svenska kvinnorörelsen ur ett historiografiskt perspektiv. *KVT* 21(4): 5–27.
- Manns, Ulla (2006) På två ben i akademien: om den tidiga kvinnoforskningens projekt. *Blad till Bladh: en vänbok till Christine våren 2006*. 107–116.
- Manns, Ulla (2008) Rörelsens rum: det lesbiska i nordisk kvinnoforskning 1975–1990. Sjöberg, Maria och Svanström, Yvonne (red). *Att göra historia. Vänbok till Cristina Florin*. Stockholm: Institutet för framtidsstudier. 69–82.
- Manns, Ulla (2009) En ros är en ros är en ros: konstruktionen av nordisk kvinno- och genusforskning. *Lychnos 2009* 283–314.
- Manns, Ulla (2012) Historiska rum. *Scandia* 78(2): 65–69.
- Manns, Ulla (2014) Feminismens pantheon: kollektivt minne, identitet och föreställda gemenskaper. Manns, Ulla och Sundevall, Fia (red) *Methods, interventions and reflections: report from the X Nordic women's and gender history conference*, Bergen August 9–12 2012. Göteborg: Makadam. 122–131.
- Manns, Ulla (2016) Re-mapping the “1980s”: feminist Nordic space. Dahl, Ulrika med flera *The geopolitics of Nordic and Russian gender research 1975–2005*. Huddinge: Södertörns högskola. 33–36.
- Massey, Doreen (1994) *Space, place and gender*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mohanty, Chandra Talpade (1984) Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses. *boundary 2* Vol. 12/13, Vol. 12, no. 3 - Vol. 13, no. 1. 333–358.
- Niskanen, Kirsti och Christina Florin (red) (2010) *Föregångarna: kvinnliga professorer om makt, liv och vetenskap*. Stockholm: SNS förlag.
- Nordenstam, Anna (2014) *Nya röster: svenska kvinnotidskrifter under 150 år*. Stockholm: Gidlunds.

- Nyström, Daniel (2015) *Innan forskningen blev radikal: en historiografisk studie av arbetarhistoria och kvinnohistoria*. Malmö: Universus Academic Press.
- Olsson, Annika (2007) *Genusforskning pågår*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning.
- Rorty, Richard (1979) *Philosophy and the mirror of nature*. Princeton: Princeton University Press.
- Rosenbeck, Bente (1998) Nordic women studies and gender research. von der Fehr, Drude, Jonasdottir, Anna G. och Rosenbeck, Bente (red) *Is there a Nordic Feminism? Nordic Feminist thought on culture and society*. London: UCL Press. 344-357.
- Spivak, Gayatri Chakravorty (1999) *A Critique of Postcolonial Reason. Toward a history of the vanishing present*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Spivak, Gayatri Chakravorty (2010) Can the subaltern speak? Morris, Rosalind C. (red) *Reflections on the history of an idea: can the subaltern speak?* New York: Columbia University Press.
- Widgren, Kajsa (2005) I (back)spegeln *TGV* 26(4): 75-82.
- Widerberg, Karin (1987) Till en teori om kvinnoförtryck - barriärer och öppningar *KVT* 8: 2-3. 53-64.
- Wiegman, Robyn (1999) What Ails Feminist Criticism? A Second Opinion. *Critical Inquiry* Vol. 25 no. 362-379.
- Wiegman, Robyn (2001) Women's Studies: Interdisciplinary Imperatives, Again. *Feminist Studies* Vol. 27 no. 2. 514-518.
- Wiegman, Robyn (2002) Feminism Against Itself. *NWSA Journal* Vol 14, no 2. 18-37
- Winther, Jacob Forsbäck (2017) *Med dubbla syften: forum för kvinnliga forskare, aktivism och statsfeminism 1975-1995*.
- Åsberg, Cecilia (1998) Debatten om begreppen - "genus" i *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 1980-1998. *KVT* 19(2): 29-41.

Nyckelord

Genusforskning, genusvetenskap, *KVT/TGV*, representation, plats

Helena W Henriksson

Centrum för genusvetenskap
Uppsala universitet
Box 527
751 21 Uppsala
E-post: helena.henriksson@gender.uu.se

Annika Olsson

Institutionen för etnologi, religionshistoria och genusvetenskap
Stockholms universitet
106 91 Stockholm
E-post: annika.olsson@gender.su.se